

Azərbaycanda görkəmli şəxsiyyətlərin yubileylərinin keçirilməsi sahəsində böyük önəm mövcuddur. Xüsusən, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev Azərbaycan rəhbərlik etdiyi dövrlərdə məşhur yazıçı və şairlərin yubileylərinin geniş miqyasda keçirilməsindən Azərbaycan xalqını dünyada tanımaq və azərbaycançılıq ideyasını daha da güvənləndirmək məqsədilə məharətlə istifadə etmişdir. Bu baxımdan Ulu öndər Heydər Əliyev adı ilə bağlı epoxada Nizami Gəncəvi, İmadəddin Nəsimi, Məhəmməd Füzuli, Molla Pənah Vəqif, Mirzə Fətəli Axundzadə, Cəlil Məmmədquluzadə, Nəriman Nərimanov, Hüseyn Cavid, Səməd Vurğun, İlyas Əfəndiyev, Məmməd Araz və başqa sənətkarların dövlət səviyyəsində qeyd edilən yubiley tədbirləri ölkəmizdə Azərbaycançılıq, vətənpərvərlik, millilik, tarixilik və müasirlik kimi milli-mənəvi dəyərlərin inkişaf etdirilməsinə, xalqımızın ədəbi-tarixi baxışlarının formalaşdırılmasına uğurla xidmət etmişdir.

“Heydər Əliyev İli”nin yol xəritəsi və vəzifələrimiz

Bununla belə, adlı-sanlı yazıçı və şairlərin yubileyləri ilə yanaşı, konkret olaraq bir il бүтүнлүklə qüdrətli bir sənətkara həsr etmək müstəqillik dövründə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin ədəbi-ictimai və siyasi-ideoloji mühitə gətirdiyi yeni və əhəmiyyətli bir ənənədir. Məhz Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Sərəncamlarla ölkəmizdə ilk dəfə olaraq İmadəddin Nəsimi və Nizami Gəncəvi illəri böyük uğurla keçirilmişdir. Nəsimi və Nizami illəri həm bu qüdrətli sənətkarları Azərbaycan şairləri kimi dünyaya təqdim etmək, həm də onların yaradıcılığında ki milli və beşəri ideyaları xalqımıza aşılamaq cəhətdən son dərəcə əhəmiyyətli olmuşdur. Eyni zamanda, İmadəddin Nəsimi və Nizami Gəncəvi illəri bu qüdrətli sənətkarların həyatı və yaradıcılığını daha dərindən və əsaslı şəkildə tədqiq etmək, naməlum mənbələri, nadir əlyazmalarını aşkar edib elmi döviyyəyə daxil etmək baxımından da əhəmiyyətli olmuşdur. Nizami Gəncəvi ilinin əhəmiyyətini miqyasını əyani şəkildə təsəvvür etmək üçün nəzərə çatdırmaq istəyirəm ki, 2021-ci ildə cəmi bir il ərzində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Humanitar və İctimai Elmlər Bölmələrində 26 ölkədə 14 dildə 47 kitab və çoxlu sayda məqalələr çap edilmişdir.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev 29 sentyabr 2022-ci ildə qarşıdakı 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan edilməsi haqqında Sərəncam imzalamaqla görkəmli şairlərin adı ilə bağlı yubiley tədbirlərinin keçirilməsi ənənəsinə ilk dəfə olaraq böyük tarixi şəxsiyyətimizin də qeyd olunmasına əlavə etmişdir. Beləliklə, Azərbaycanın müstəqillik tarixində ilk dəfə olaraq ümummilli lider Heydər Əliyev kimi qüdrətli bir dövlət xadiminin, görkəmli tarixi şəxsiyyətin ili dövlət səviyyəsində geniş şəkildə qeyd ediləcəkdir.

İsbata ehtiyac olmayan bir gerçəkdir ki, Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev dünyada görkəmli dövlət xadimlərindən biri kimi qəbul olunur. Dünyanın məşhur şəxsiyyətləri, böyük siyasətçiləri Ulu öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik sahəsindəki müstəsna istedadını və böyük siyasətdəki məharətini yüksək qiymətləndirmişlər. Amerikanın keçmiş Prezidenti Bill Klintonun Heydər Əliyevə dünyanı idarə etməyi bacaran görkəmli bir siyasi xadim kimi yüksək qiymət verməsi, Türkiyə Cümhuriyyətinin keçmiş prezidenti Süleyman Dəmirəlin bu böyük dövlət xadiminin “bütün türk dünyasının yetişdirdiyi ən məşhur dövlət xadimlərindən biri” olduğunu bəyan etməsi bunun əyani sübutudur.

Heydər Əliyev Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin yeni tarixi epoxada banisi, qüdrətli xalqınarı və böyük qurucusu olan tarixi şəxsiyyətdir.

Heydər Əliyev - Azərbaycançılıq idealının rəmzidir.

Heydər Əliyev - Azərbaycan xalqının ümummilli lideridir.

Heydər Əliyev dünya tarixinin gedişatını dəyişməyi və tarixi yenidən qurub yaratmağı bacaran nadir dövlət xadimlərindən biridir.

Və nəhayət, obrazlı şəkildə belə demək olar ki, Heydər Əliyev Azərbaycanda müstəqil dövlətçiliyin və böyük siyasətin Nizami Gəncəvisidir. Dahilik zirvəsində söz sənətinin bəhədri Nizami Gəncəvinin bədii duhası ilə müstəqil dövlətçilik və siyasət nəhəngi Heydər Əliyev siyasi duhası dahilik zirvəsində birləşir.

Heydər Əliyevin 1969-cu ildə hakimiyyətə gəlməsi ilə Azərbaycan geridə qalmış aqrar ölkədən geniş islahatların keçirilməsi əsasında hərtərəfli inkişaf etmiş bir respublikaya çevrilmişdir.

Siyasi Büronun üzvü kimi keçmiş sosialist ölkələri düşürgəsində və müttəfiq respublikalarda baş vermiş millətlərarası dini, siyasi münafişlərin və çevrilişlərin aradan qaldırılmasında Heydər Əliyevin dəmir iradəsi və proqnozları mühüm rol oynamışdır. Ən yaxın tariximizdə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin real itirilməsi təhlükəsi də Heydər Əliyevin qətiyyəti, ən optimal çıxış yollarını tapmaq və düzgün müəyyən edilmiş strategiyani, böyük bacarıqla həyata keçirmək istedadı sayəsində aradan qaldırılmışdır. Məlum olduğu kimi, Heydər Əliyev bir neçə dəfə Bakıda və Naxçıvanda dövlət çevrilişi cəhdlərinin qarşısını almaqla böyük güclərini, məkrli dövlətlərin planlarını dağıtmağa, alt-üst etməyə nail olmuşdur.

Bütün bunlara görə 2023-cü ilin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən “Heydər Əliyev İli” elan olunması ilk növbədə bu böyük dövlət xadiminin dünya siyasətindəki, habelə Azərbaycan xalqının tarixində və taleyindəki xidmətlərinin miqyasını müəyyən edir.

“Heydər Əliyev İli” haqqında Prezidentin Sərəncamı tarixin axarını dəyişdirmiş və dahi şəxsiyyətin dünya tarixindəki yerinə və mövqeyinə, Azərbaycan xalqı və müstəqil dövlətimiz qarşısındakı misilsiz xidmətlərinə dövlət səviyyəsində verilmiş yüksək qiymətin əməli ifadəsidir. “Heydər Əliyev İli” haqqında Prezident Sərəncamındakı aşağıdakı fikirlər bu görkəmli dövlət xadiminin miqyasını və xidmətlərini obyektiv şəkildə ifadə edir: “Dövrünün ən nüfuzlu siyasətçiləri ilə bir sırada duran Heydər Əliyev Azərbaycanın siyasətindəki, xalqımızın zəngin mənəvi dəyərlərinin tanınması və ölkəmizin beynəlxalq münasibətlər sistemində layiqli yer qazanmasında müstəsna rol oynamışdır. Dövlətçilik salnaməsində silinməz izlər qoymuş, azərbay-

canlı olması ilə fəxr etmiş, milli qürur və ictimai mənbəyimiz olan Heydər Əliyev bütün dünyada Azərbaycanın rəmzi kimi qəbul edilir”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan edilməsi haqqındakı 29 sentyabr 2022-cü il tarixli Sərəncamı “Heydər Əliyev İli”nin həm nəzəri-metodoloji mahiyyətini, həm də əməli-praktik istiqamətlərini aydın surətdə əks etdirir. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikasında “Heydər Əliyev İli” elan edilməsi haqqında Prezident Sərəncamı “Heydər Əliyev İli”nin gerçək və əhəmiyyətli bir proqramdır. “Heydər Əliyev İli”nin əsas siyasi-ideoloji konturlarını tam əhatə edən Sərəncam qarşdakı dövrdə həyata keçirilməsi zəruri olan tədbirlərin də əsi mahiyyətini real şəkildə əks etdirir. Ona görə də mükəmməl şəkildə hazırlanmış dövlət Sərəncamını “Heydər Əliyev İli”nin aydın yol xəritəsi də adlandırmaq olar.

“Heydər Əliyev İli” görkəmli dövlət xadiminin keşməkeşli və mənalı həyatı, çoxcəhətli dövlətçilik istedadı, mübarizəsi və idealları ilə əlaqədar bir çox məsələlərə yenidən və daha əsaslı şəkildə baxılması zərurətini meydana qoyur.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan dövləti və xalqımız 1969-cu ildən başlayaraq, 53 ildir ki, Heydər Əliyev epoxasında qurub-yaradır və ölkəmiz ulu öndərin dövlətçilik ideallarının işığında ardıcıl olaraq hərtərəfli şəkildə inkişaf edir. Bu tarixi epoxanın parlaq hadisələri və nailiyyətləri Heydər Əliyevin ölməz adı, böyük ideyaları və mübarizəsi ilə üzvü surətdə əlaqədardır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizdə rəhbərlik etdiyi 19 il ərzində həm beynəlxalq miqyasda və həm də respublikamızda qazandığı tarixi Zəfərlər, həyata keçirdiyi möhtəşəm proqramlarla Heydər Əliyev epoxasını daha da inkişaf etdirməyə nail olmuşdur. Beləliklə, Prezident İlham Əliyev müasir dövrdə Azərbaycan Respublikasının yeni erasını yaratmışdır. 2023-cü ilin “Heydər Əliyev İli” elan etməsi haqqındakı tarixi Sərəncam çoxəsrlik Azərbaycan tarixində xüsusi mərhələ olan Heydər Əliyev epoxasının mahiyyətini, bu epoxanın mühüm hadisələrini, nailiyyətlərini, nəticələrini daha əsaslı və sistemli şəkildə dərk və şərh etməyə, xalqımıza və dünyaya çatdırılmağa şərait yaradır.

Bundan başqa, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev dünya dövlətçilik tarixində Ümummilli Lider fəxri adı qazanmış nadir tarixi şəxsiyyətlərdəndir. “Heydər Əliyev İli”ndə Ümummilli Liderliyin siyasi-fəlsəfi miqyası və missiyası mahiyyəti dərindən və hərtərəfli surətdə tədqiq edilərək araşdırılmalı ümumiləşdirilmiş elmi-nəzəri qənaətlər meydana qoyulmalıdır. Ümummilli liderlik fəlsəfəsinin konseptual əsaslarının müəyyən edilməsi və gör-

kəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin nümunəsində konkret bir örnəyinin meydana qoyulması Azərbaycan humanitar və ictimai elmlərinin şərəfli borcu və məsul vəzifəsidir.

Heydər Əliyev adı ilə bağlı olan azərbaycançılıq təliminə də yenidən baxışa ehtiyac vardır. Məlum olduğu kimi, uzaqgörən dövlət xadimi Heydər Əliyev Azərbaycançılıq təliminin təməllərini hələ sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə formalaşdırmışdır. Bu mənada müstəqillik illərində yeni dövlət müstəqilliyi qazanmış digər respublikalarla müqayisədə dövlətçilik ideologiyasının yenidən müəyyən edilməsi baxımdan Azərbaycan Respublikası bir addım qabaqda olmuşdur. Ona görə də azərbaycançılıq ideologiyasının yaradılması və inkişaf etdirilməsində Heydər Əliyev modeli kompleks şəkildə öyrənilməli, ümumiləşdirilmiş əsaslı nəticələr çıxarılmalı, əsas müddəalar müəyyən olunmalıdır.

Haqqında çox yazılmasına baxmayaraq, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin dünya dövlətçilik tarixində və Azərbaycan xalqının milli intibahındakı yeri və rolunu real şəkildə əks etdirən fundamental və sistemli elmi əsərlərlə birlikdə, müxtəlif janrlarda yazılmış parlaq ədəbiyyat, incəsənət əsərlərinin yazılmasına ehtiyac vardır. Fikrimizcə, Heydər Əliyev elmi bioqrafiyasını yaratmaq da qarşıda duran mühüm vəzifələrdəndir. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında və ali məktəblərimizdə fəaliyyət göstərən elm adamları potensialı, ölkəmizdə yazıb-yaradan yazıçılar və incəsənət ustaları xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyev adı və xidmətləri ilə əlaqədar olan məsələlərin yüksək səviyyədə həll edilməsinə təminat verir.

Bundan başqa, “Heydər Əliyev İli” - ulu öndərin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi sahəsində yeni təşəbbüslər ili olacaqdır. Fikrimizcə, işğaldan azad edilmiş Şuşa şəhərində görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin heykəlinin ucaldılması xalqımızın çox ürəyindən olardı.

Azərbaycan elmi-intellektual potensialı, yaradıcı ziyalılarımız və ağıllarımız “Heydər Əliyev İli”nin çağırışlarına özərlərini parlaq elmi və bədii əsərləri ilə cavab verəcəkdir. Bu mənada “Heydər Əliyev İli” ədəbiyyatı və incəsənətin, humanitar və ictimai elmlərin inkişafı sahəsində geniş üfüqlər açacaqdır. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin ömür və mübarizə yolunun ibrətamiz dərslərini, azərbaycançılıq ideallarının daha dərindən və əsaslı şəkildə tədqiq olunub öyrənilməsi, xalqımıza və dünyaya çatdırılması üçün bütün imkanlar səfərbər olunacaqdır.

“Heydər Əliyev İli” peşəsinin əsli olmaya-raq, hər bir Azərbaycan vətəndaşının ulu öndərimiz qarşısındakı dərk olunmuş bə mənəvi-siyasi borcunu dahi şəxsiyyətin adına layiq şəkildə yerinə yetirməsi ili olacaqdır. Hər bir Azərbaycan vətəndaşının ümummilli liderin ideallarının işığında verəcəyi məsuliyyətli hesabət “Heydər Əliyev İli”nin Azərbaycanın müstəqillik tarixinin ən inkişaf etmiş ilinə çevrilməsini təmin edəcəkdir. Bu mənada “Heydər Əliyev İli” müstəqil Azərbaycan dövlətinin daha da inkişaf etdirərək möhkəmləndirilməsi, müstəqilliyin təntənəsi ili kimi tarixdə qalacaqdır.

Söz yox ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Dəmir Yumruğu ilə 30 illik işğaldan sonra Qarabağın düşməndən azad edilməsi və ölkəmizdə Böyük Qayıdış hərəkatına başlanılması Azərbaycanın çoxəsrlik tarixində nadir tarixi hadisədir. Hesab edirik ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə mümkün ola biləcək ən yaxın dövrdə Ermənistanla Sülh sazişinin imzalanması və Zəngəzur-Laçın dəhlizlərinin açılması sahəsində həlledici addımların atılması da “Heydər Əliyev İli”nə möhtəşəm töhfələr olacaqdır.

Ümumiyyətlə, “Heydər Əliyev İli” müstəqil Azərbaycanın müasir nəsiləri üçün görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev adına və ideallarına layiq şəkildə yaşamağa və işləməyə çağırış ili kimi də mühüm əhəmiyyətə malikdir.

“Heydər Əliyev İli” müstəqil dövlətçiliyin, azərbaycançılıq idealının təntənəsi ili kimi xalqımızın yeni-yeni zəfərlərə imza atması ili olacaqdır.

İsa HƏBİBƏYLİ
AMEA-nın prezidenti,
Milli Məclisin deputatı, akademik